

TU *ești o poveste*

Ghid de scriere creativă

Traducere din limba engleză și note de
IRINA STOICA

EPICA
București, 2024

CUPRINS

INTRODUCERE	9
FIRUL NARATIV	13
DEZVOLTAREA PERSONAJELOR	39
STILUL (VOCEA)	65
PERSPECTIVA	85
CADRUL	111
DIALOGURILE	133
CERCETAREA	159
REVIZUIRE ȘI SUGESTII	181
CURAJUL	203
CONCLUZIE	225

LEBRIS

We know
books

➤ FIRUL NARATIV ➤

Întrebări despre firul narativ

DE CE SUNT UNELE POVEȘTI ATÂT DE CAPTIVANTE? Un fir narativ fascinant îl invită pe cititor să descopere un cadru interesant, un secret fascinant sau o problemă care trebuie rezolvată. Cel mai important element al unui fir narativ este că personajul trebuie să *vrea* ceva. Iar cititorul trebuie să ia la cunoștință despre acea dorință și să o înțeleagă.

Când te gândești la povestea pe care vrei să o scrii, încearcă să răspunzi la cele zece întrebări esențiale de mai jos. Nu toate genurile literare conțin aceste elemente, dar, dacă poți da răspunsuri la întrebările care urmează, îți vei înțelege mai bine propria poveste.

INCIDENTUL CAPTIVANT (INTRIGA)

Ce eveniment pune firul narativ în mișcare?

TROFEUL

Ce își dorește personajul tău principal?

STRATEGIA

Ce decide personajul tău să facă, pentru a obține ceea ce-și dorește?

CONFLICTUL

Cine sunt personajele care acționează
împotriva personajului tău?

MIZA

Care vor fi consecințele, dacă planul dă greș?

CEL MAI ÎNTUNECAT MOMENT

Se întâmplă ceva care lasă impresia că situația e fără speranță?
Ce anume?

LECȚIA

Ce învață personajul despre el însuși,
despre ceilalți sau despre viață?

DECIZIA

Ce face personajul tău, ca urmare a ceea ce a învățat?

GOLUL

Personajul tău are nevoie să crească în plan emoțional?
În ce privințe?

POVESTEA DE BACKGROUND

Ce anume îl bântuie pe personajul tău,
la începutul poveștii?

Pe parcursul vieții, cu toții trecem prin multe situații pe care le putem considera ca fiind fire narative. Îți aduci aminte de intrigile, planurile, conflictele și de cele mai întunecate momente pe care le-ai trăit? Oprește-te din lectură pentru câteva minute și notează câteva răspunsuri! Sau, și mai bine, întoarce-te acolo unde le-ai scris pentru prima dată. De exemplu, poate că le-ai scris într-un jurnal intim.

Jurnalul

OĂRE CÂND A MURIT JURNALUL? Să fi fost cumva sufocat cu o pernă, iar eu am ratat momentul, din neatenție? Un prieten mi-a spus că agendele zilnice au înlocuit jurnalele. Imposibil! Am agende zilnice și știu că acestea sunt „mature”. Și, de asemenea, plângăcioase și plictisitoare. Într-un jurnal îți mărturisești cele mai jenante secrete și cele mai profunde frici. Acolo vei găsi surse de inspirație foarte bune.

JUR-NAL (substantiv): însemnări confidențiale cu privire la evenimentele din viața unei persoane, care includ adesea gânduri și observații.

A-GEN-DĂ (substantiv): carnet în care sunt notate planurile unei persoane și deciziile pe care le-a luat.

Am inventat definițiile de mai sus ca să-mi susțin punctul de vedere. Pentru mine, jurnalul și agenda zilnică nu sunt același lucru. Într-o agendă zilnică scrii despre traseul de pe Camino de Santiago, pe care o să-l parcurgi atunci când vei simți imboldul. Într-un jurnal mărturisești că azi-noapte ai visat că te sărutai cu vecinul tău. Într-o agendă zilnică scrii ce ar putea să fie sau ce ai vrea să se întâmple. Într-un jurnal scrii despre ceea ce este. Te limitezi la fapte. De exemplu:

Fratele meu mi-a înecat păpușa Barbie. M-am furișat în camera lui și am tras un părț.

Iată o însemnare dintr-un vechi jurnal de-al meu, despre o răzbu-nare asupra fratelui meu, prin intermediul unor „arme” gastrointesti-nale. Însemnarea mi se pare incomod de sinceră, dar mă bucur mult că am păstrat-o. Cine eram eu pe atunci? Pot aplica vreuna dintre cele 10 întrebări esențiale la situația din însemnarea mea? Pot să răspund la ele?

Genul de jurnale despre care vorbesc aveau lacăte și chei minus-cule, de metal. Lipisem un mic magnet pe partea de jos a raftului meu cu cărți, astfel încât cheia să stea lipită de raft, ferită de privi-rile celorlalți. Eram mândră de strategia asta. Niciodată nu mi-a tre-cut prin cap că mama mea îmi deschidea jurnalul folosindu-se de o agrafă pentru hârtii și citea tot. În cele din urmă, au dat-o de gol rămășițele de scrum de țigară rămase pe pagini.

Dar jurnalele nu sunt doar pentru copii. În timpul cercetării pentru romanele mele am citit jurnalele unor agenți FBI, ale unor soldați și ale unor membri ai Serviciilor Secrete. În acele pagini proprietarii lor nu ascund nimic. Nimic! Confesiunile respective sunt zguduitoare. Te bântuie. În acele cazuri, conflictul și miza firului narativ sunt foarte ușor de identificat.

Dacă personajul tău ar fi avut un jurnal în copilărie, ce-ar fi notat în el? Ar fi scris pe marginile paginilor sau ar fi tăiat anumite pasaje? Ar fi scris codificat sau s-ar fi simțit suficient de în siguranță încât să scrie totul pe șleau?

Dar tu? Dacă ai avea posibilitatea de-a citi jurnalul oricărei per-soane, pe al cui l-ai citi și de ce?

Ce ai spera să găsești în jurnal și cum ar influența lectura ta firul narativ?

Când găsesc scrisori și jurnale de vânzare, pe la târguri de vechituri, le cumpăr imediat. La un moment dat, într-un anticariat, am dat peste un teanc de scrisori vechi. Micul teanc de plicuri și de vederi (toate din perioada 1905–1910) m-a costat un dolar și jumătate. Aur curat!

Stanley, trebuie să vii de îndată. Ne vedem în spatele Poștei, la 19.00., marți. Să nu spui nimănui!

— Catherine

Însemnarea avea o semnătură și o dată din anul 1908.

Aveam o adevărată comoară de fire narrative!

De ce l-a chemat Catherine pe Stanley la Poștă? De ce era așa de secretoasă? Ce voia Catherine? Cine era Stanley? Să fi fost vărul ei? Un prieten de la școală? Iubitul ei? *Un criminal?*

Acest mister m-a fascinat. Imediat, mi-au venit în minte personaje, un fir narativ și o miză. Și, pentru că sunt o fanatică a muncii de cercetare, am petrecut doi ani scotocind și căutând, până când, în cele din urmă, am aflat povestea lui Stanley și a lui Catherine.

Era mai reușită decât mi-aș fi putut imagina și a dat naștere la nenumărate întrebări.

Ca să construiești un fir narativ puternic trebuie să pui întrebări relevante — unele care stabilesc cadrul acțiunii sau care stimulează creativitatea.

ÎNTREBARE PLICTISITOARE PENTRU STANLEY:

Ce ți s-a întâmplat odată, la serviciu?

ÎNTREBARE INTERESANTĂ PENTRU STANLEY:

S-a întâmplat vreodată să iei un anumit obiect de la serviciu sau de la școală și să-l duci acasă, deși nu aveai voie?

Întrebarea interesantă de mai sus pune bazele unei povești și începe s-o construiască. Brusc, ni-l imaginăm pe Stanley uitându-se peste umăr, în timp ce șterpelește o cutie de creioane din dulapul de la școală sau își îndeasă niște dosare în betelia pantalonilor.

Adesea, firele narrative pline de forță se inspiră din evenimente reale. Iar viața reală e plină de întrebări captivante. Realitatea vieții e atât de absurdă, încât multora nici nu le vine să creadă. Li se va părea că citesc pură ficțiune. Nu folosi nume sau informații foarte precise! Nu ai nevoie de ele. Fii creativ! Nu scrie cu scopul de a condamna sau de a judeca! În schimb, folosește mize emoționale și detalii ciudate, desprinse din situații reale, pentru a formula întrebări și a-ți crea propriul amestec de fire narrative.

Când te gândești la evenimente din viața reală, pune-ți următoarele întrebări: Ce voia persoana respectivă? Ce era dispusă să sacrifice pentru a obține acel lucru? Care era secretul sau indiciul din jurnal?

Îmi închipui că te întrebi: *Dar dacă nu există un jurnal?*

Poate că nu e vorba despre un caiet sau un dispozitiv digital în care s-au notat gânduri zilnice, dar un jurnal tot ai la îndemână: calendare vechi, corespondență... Și să nu uităm de facturile vechi! Documentele cu caracter financiar și bonurile au data înscrisă pe ele. Deseori, acestea prezintă în amănunt ce ai cumpărat, unde, ba chiar

și la ce oră. Bonurile îți spun cine, ce, unde și când. Uită-te la un **bon vechi**, pune-ți întrebări și încearcă să creezi o poveste nouă. De ce ar **cumpăra** cineva o mie de mingi de ping-pong, pe 12 martie 1999, în **Phoenix**?

Contabilul meu m-a întrebat același lucru. A intuit că acel **bon** conține o informație demnă de o poveste. Sau de un audit financiar.

Bineînțeles, și fotografiile ascund fire narrative, dar fii cu băgare de seamă! Adesea, fotografiile de familie au în spate o poveste, un context preexistent. De exemplu:

*În poza aceasta e fiul nostru, Mark, când avea patru ani.
Dădaca lui l-a dus la mall, ca să-l cunoască pe Moș Crăciun.
Când i-a venit rândul, Mark era atât de emoționat, încât a
început să plângă!*

la legătura cu vecinii tăi, cu prieteni sau cu rude! Trimite-le câteva întrebări și notează ce anume își amintesc cu privire la perioada despre care îți dorești să scrii. Poate că și ei au fotografii de atunci. Fotografiile și amintirile lor vor prezenta alte perspective asupra poveștii, iar tu vei afla lucruri pe care nu le-ai mai auzit până acum.

*O mai ții minte pe Becky, dădaca nesuferită a lui Mark?
L-a dus la mall cu de-a sila — chipurile, ca să-l cunoască pe
Moș Crăciun —, când, de fapt, ea voia să-l întâlnească pe
Sergio, care lucra la magazinul Foot Locker. Mark era obosit
și se văicărea. Becky l-a ciupit atât de tare, încât Mark nu s-a
oprit din plâns nici măcar când a ajuns în poala Moșului.*

Aceași fotografie, dar o poveste complet diferită.

Iar dacă fotografiile, agendele și bonurile fiscale nu sunt de ajuns, ai la dispoziție mii de e-mailuri și de mesaje care surprind opiniile, gândurile, sentimentele și treburile tale zilnice dintr-o anumită perioadă. Recitește-ți corespondența din trecut! Despre ce vorbeai și cu cine? Ai avut vreodată o adresă de e-mail secretă sau incognito? Ai avut o cutie poștală? Dacă da, în ce scop? Care a fost incidentul captivant (intriga)? Care a fost trofeul? Dar cel mai întunecat moment? Când recitești materiale vechi, capeți noi perspective și îți vin idei pentru alte fire narrative. Privește fotografiile vechi sau alege o poză din telefonul tău! Inventează o nouă poveste pe baza acelei imagini!

Nu e niciodată prea târziu să-ți aduni toate aceste surse care țin de persoana ta. Analizează și pune deoparte toate informațiile despre personalitatea ta, gândurile tale ascunse, ca să poată fi descoperite de altcineva, la un moment dat în viitor! Fie că folosești un carnetel cu lacăt, un dispozitiv digital cu parolă sau un mesaj într-o sticlă, așterne-ți gândurile în scris! Dacă vrei, poți rămâne anonim sau poți inventa un pseudonim, ca să fie mai distractiv. Ascunde indicii! Închipuie-ți cât de misterios ar fi ca o persoană să găsească jurnalul tău într-un pod sau, și mai bine, în torpedoul unei mașini aflate într-un depozit de fiare vechi! Lasă o urmă, așa încât cineva s-o descopere și s-o deslușească.

Povestea ta are valoare și are un fir narativ, o intrigă. Așa cum a zis actrița Mae West, în filmul *Every Day's a Holiday*, „Ține un jurnal și, într-o zi, o să te țină el pe tine”.

Curiozitate

FIRELE NARATIVE INTERESANTE sunt pline de personaje interesante. Poate ai fost crescut de oameni cu o personalitate foarte originală sau poate că ai cunoscut câțiva astfel de oameni. Ți-au influențat în vreun fel scriitura?

FĂ O LISTĂ CU 5 PERSOANE care au avut o influență pozitivă asupra vieții tale.

FĂ O LISTĂ CU 5 PERSOANE care au avut o influență negativă asupra vieții tale.

Ambele categorii de persoane sunt la fel de importante, pentru că ți-au influențat deciziile și povestea vieții tale.

Sunt fiica unui tată lituanian și a unei mame americance. Ambii au fost nevoiți să îndure foame, greutăți și umilințe.

Tatăl meu s-a născut în Lituania și a reușit să fugă de acolo în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, alături de părinții lui. Înainte să se îmbarce pe un vapor cu destinația New York, a petrecut nouă ani în diverse tabere pentru refugiați. Când a ajuns în Statele Unite, părinții lui nu vorbeau deloc engleza și au fost nevoiți să spele toalete pe Wall Street, ca să poată trăi. După un an petrecut în Brooklyn, bunicului meu i-a fost oferită o slujbă la compania Ford Motor. A plecat din New York împreună cu ai lui și s-a stabilit în Detroit.

Mama mea — mezina unei familii cu unsprezece copii — a crescut în centrul orașului Detroit. Tatăl ei s-a născut în Germania, a emigrat în SUA și a lucrat la topitoria uzinei Ford. A murit la 58 de ani, înainte ca mama să împlinească doi ani, iar acest fapt a dus toată familia la sapă de lemn. Mama a avut o copilărie dureros de grea și s-a lăsat de școală la cincisprezece ani, ca să muncească și să aibă grijă de mama ei bolnavă.

În ciuda greutăților, părinții mei au devenit oameni rafinați și au reușit în viață. De asemenea, au reușit să fie și părinți foarte buni. Sunt sigură că acest lucru s-a datorat faptului că au fost nu doar curajoși, ci și curioși. Ne-au transmis și nouă, copiilor, dorința de a descoperi și spiritul de aventură. Mama adora cărțile, muzica și teatrul. Tata a fost artist toată viața lui, dar și un jucător de fotbal căruia îi plăcea să călătorească. Pentru că au pierdut totul când erau mici, și-au trăit viața mânați de dorința nemărginită de a descoperi lumea și de a se bucura de ea.

Greutățile lor au avut un rost. Ai mei au avut trei copii îndrăzneți și aventuroși. Deși nu se născuseră în familii cu renume, importante, părinții noștri au reușit să pătrundă și să trăiască într-un grup de oameni incredibil de divers — de la corporatiști până la artiști și proscriși. A fost cu adevărat interesant.

Îmi aduc aminte că, la un moment dat, mă uitam la un serviciu de ceai din argint, frumos decorat, pe care nu îl foloseam niciodată. În zaharniță încă era un bilețel: *Pentru micuța Philly, de la un bătrân Cal de Război.*

— De unde ai serviciul ăsta de ceai? am întrebat.

— De la Jimmy Hoffa, mi-a răspuns mama. A fost un dar de nuntă.

Așa-i că ai intuit existența unui fir narativ? Dar conversația respectivă s-a oprit în acel punct. Pentru moment.